„ЗАСТАВА“ излази редовно: **средом, петком и недељом** на целом табаку, **уторником** на по табака.

Цена је за Аустро-Угарску:
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 н.
на четврт годин . . . . . 3 ф. 50 н.
Србију:
на четврт год. 8 дин., на по год. 16 дин.

Народни бројеви од петка, нарочито за шире народне кругове уређени, могу засебно да се претплате, а цена им је:
на 1 месец . . . . . 25 нов.
на четврт године . . . . . 75 нов.

ЗАСТАВА.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

За **ОГЛАСЕ** плаћа се од сваке врсте 6 нов оваких ситних слова, а за жит се плаћа 30 новч. сваки пут.
За „**Приопштено**“ плаћа се 20 н. од врсте.

ДОПИСИ шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „**ЗАСТАВЕ.**“

Уредништво и администрација „Заставе„ налази се у кући г. Ст. Јефтића, главна улица.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 новч.

БРОЈ 170. У НОВОМ САДУ У СРЕДУ 13. НОВЕМБРА 1896. **ГОДИНА XXXI.**

НАЈПРЕ МАЛО ОБРАЧУНА!

Управа либералне странке послала је управи радикалне странке свој предлог у ствари унутрашњег уређења наших страначких прилика.

Нас испуњава то са задовољством, да смо једва једном дошли дотле, да је управа либералне странке радикалима изрекла, шта она у тим стварима мисли, и сада ће се ствар брзо расчистити, јер управа радикалне странке неће ни мало оклевати, већ ће се у најкраћем року састати и узети на мериторно решење предлог либералног одбора, и уверени смо да ће она са радошћу пристати на све оно, што може од користи бити нашем народу.

А да ову ствар што пре треба на чисто извести, на то нас упућују предстојећи избори за наш народно-црквени сабор, као и рад на самом том сабору, те је од највеће потребе да будемо потпуно на чисто, *да ли ћемо на тим изборима и сабору радити као једна сложна народна странка са једним програмом, или као две странке али споразумно у компромису и пакту, или као две противничке странке без икаква споразума.*

Либерални предлог остављамо на решење наше страначке управе, но сматрамо да смо дужни да искупимо своју задану реч, и да још пре продуживања преговора најпре мало обрачунамо, јер нисмо ради да из досадашњих преговора пренесемо жаоку у даље преговоре, како би ови што успешнији могли бити, да нам не стоји у путу ништа непречишћено, што би могло срчбу одржати и пренети у продуженим преговорима.

Ми смо опетовано рекли да част наше странке не допушта, да оставимо без одговора оне многе увреде, које су нам нанесене у 106. и 109. броју „Браника“ под насловима „Путем свађе до слоге“ и „Слога“ и обрекли смо да ћемо показати како су те увреде неосноване и како је неистинито изнесено досадашње стање наших страначких одношаја, но рекли смо и то да су нас у томе прекинули државни избори и да ми имамо на оне силне увреде и неистине да изнесемо толико ствари и доказа, који то побијају, да би морали „читаву књигу написати,“ што изискује много времена.

И заиста, ми смо брижљиво обележили и спремили да изнесемо све што се у току последњих година дешавало и да све то поткрепимо несумњивим доказима, — но поднашање либералног предлога приволело нас је да одустанемо за сада од те намере, јер би то отештавало даље преговоре, а ми свему томе идемо с пута, за то ћемо се ограничити на то да у једном од идућих бројева изнесемо у *најкраћим* потезима само ток досадашњих преговора, да би јавност видела, шта се до сада чинило у тој ствари и тиме ће бити исправљено све оно, што је у овом погледу у „Бранику“ једнострано и неисправно изнесено.

Но поред тога било је у „Браниковом“ чланку „Слога“ и таких ствари, које су биле ван тока преговора наших и које смо хтели у свој опширности да побијамо, но пошто смо у општем интересу од те опширности одустали, то ћемо се овде ограничити само на *најкрупније ствари*; које не смемо оставити без одговора, ако хоћемо без жаоке и срчбе да продужимо преговоре.

Бићемо што стварнији, мирнији и хладнији, избегаваћемо сваки оштар израз. То морамо чинити, да се што пре може прећи продуживању преговора.

*

У погледу тока досадашњих преговора о народној слози потрудио се „Браник“ у чланку „Слога“ да окриви изасланике странке, као да су они узрок томе што се није са преговорима дошло до краја, и као да су они без основа и пре времена хтели да прекину преговоре о слози, тиме што су изнели на јавност свој предлог о слози и писменим доказима потврдили, да за годину дана од постанка њихова предлога поред три пожурнице и две либералне конференције никаква одговора добили нису.

Пак чим је хтео „Браник“ то да покаже?

Пре свега пребацује радикалној управи да им није *послала* одговор, на оно њихово решење од 17. (29.) октобра 1895. које су донели услед поднесеног им „предлога за народну слогу“, у којем су решењу они само говорили о Милетићевој прослави, а о предлогу за народну слогу су рекли, да ће га „**по жељи радикалних изасланика**“ тек онда узети у претрес, пошто се буду споразумели у погледу Милетићевог питања.

Ово њихово решење изнели су на јавност у „Бранику“, и ту у листу писали да је то њихово коначно непромењиво решење, и то решење је било пуно увреда за Милетића и радикалну странку, те је изазвало оштру полемику између „Браника“ и „Заставе“ где је опширно изнесен сав увредни поступак и садржина тог њиховог решења. Радикални изасланици већ онда нису хтели да у таким приликама продуже своју мисију, јер су поступком људи око „Браника“ дубоко били увређени, нарочито пак тиме, што им се у том решењу и у јавности подметнула неистина, као да су „*желели они да се најпре Милетићево питање реши па тек онда питање о слози.*“ **То радикални изасланици никада нису желели**, као што ће се видети, када изнесемо на скоро целу преписку, и да не би морали ту неистину пребацити либералној управи, сазвали су одбор свој, који је узео ствар у своје руке. На оно увредно решење у погледу Милетићеве ствари одговорио је Милетићев син, и радикална странка није имала ни у чем да се даље споразумева са либералном управом, јер у решењу су нагласили да они хоће „*као странка*“ да учествују у Милетићевој ствари, и као такова су своје решење као коначно и обелоданили. У том смислу је радикални одбор и донео решење и обелоданио га у „Застави“ од 3 новембра 1895.; а пошто се није могло претпоставити да би онако увредљиво решење, које се још и на једној неистини оснива, донела једна странка, то се у тој резолуцији говорило само о „дружини око „Браника“, и услед свега тога, нарочито после оних тадашњих нападаја у „Бранику“ морали су радикали држати преговоре за прекинуте а зато нису ни доставили своје решење либералној управи већ су га свему свету на видику изнели у „Застави.“

Либерали су видели да су погрешили, и у свом писму од 7. (15.) јануара чинили су се свему невешти и питали дали радикали сматрају преговоре за прекинуте, на што су им радикали одмах 19. (31.) јануара одговорили да им је врло мило што либерали држе да преговори нису прекинути и моле их да изашљу изасланике, како би се лакше споразумели у оба питања: о Милетићу и слози.

Либерали нити су кадгод на ово писмо одговорили, нити су кадгод изабрали изасланике, пак настаје питање, зашто су у опште писали оно своје писмо од 3. (15.) јануара, са којим се у чланку „Слога“ хвале и пребацују нам да смо га бајаги у злој намери прећутали?

Само дволичношћу би ми могли назвати такав поступак, и то смо хтели да им уштедимо, зато то писмо нисмо ни спомињали.

Или зашто се иначе никад нису покренули да се одазову нашем писму од 19. (31.) јануара о. г., где пристасмо да продужимо преговоре, зашто не чинише ништа док год опет ми нисмо *јула месеца* 1896. ову ствар поново покренули и тражили одговор на наш предлог о народној слози.

Побили смо овим тврдњу „Браникову“ као да су радикални изасланици кад год нешто чинили, што би се косило са интересом народне ствари, и да смо ми из зле намере прећутали њихово какво писмо.

Исто тако не стоји, да су радикални изасланици из каквих личних сујета, ка приса или без основа положили своје мандате. „Браник“ је хтео то тако да изнесе полажући највећу важност на разговор Др. *Станојевића* са Дром. *Гаврилом* и штампајући најкрупнијим словима Станојевићеве речи, да ће они октобра ове године узети у претрес радикални предлог о народној слози.

Но тај му случајни и приватни разговор на улици ништа не помаже, јер су званичне писмене изјаве њихове пре и после тога разговора сасвим противно гласиле, а ствар је у кратко овако текла: Либерална управа обрекла је званично и писмено да ће у конференцији од августа решити предлог о слози, а кад је та конференција прошла послала је решење своје Дру. Гавриле у ком ни речи не беше о радикалном предлогу за слогу, за то је Др. Гаврила на ову противност упозорио Дра Станојевића кад га је случајно на улици нашао, и овај је обрекао да ће послати још једно решење у ком ће бити изречено шта ће бити са предлогом радикалним, т. ј. да ће октобра доћи пред њихову конференцију. Кад у том другом решењу ни речи о томе, већ се при крају каже: „да су на ту конференцију били звани само чланови из уже Угарске, и да се према томе могло расправљати само о изборима за државни сабор.“

Овде се дакле хотимично избегло и спомињање радикалног предлога; а да нису хтели на тој конференцији да решавају о том предлогу показује, што и поред писменог званичног обрицања сазвали су само чланове из уже Угарске, пред које нису могли, по њиховом свађању да износе питање о слози.

Ово све је тако увредљиво упливисало на изасланике, да оне речи дра Станојевића, о којима је изасланике дра. Гаврила верно известио, никако нису могли у обзир узети, пошто званичне писмене изјаве и пре и после тих његових приватних речи нису то исто већ противно показивале, те су тако положили своје мандате.

Отпада дакле тврдња „Браникова“ да су они то без основа учинили, а да је изношење целе ствари на јавност врло умесно било, показује то, што се тиме једва једном дошло дотле, да се либерална управа после толиког времена изјаснила и свој предлог послала, чега по досадашњем искуству иначе још не би учинила.

Радикални изасланици су дакле учинили својим поступком велику услугу општој народној ствари и заслужили захвалу, а уједно се показало, од какве би велике користи било, када се од сада преговори о слози не би водили као до сад поверљиво у ужем кругу, већ целом народу на видику.

„Браник“ је у чланку „Слога“ хтео да извини своје људе, што се за толико времена нису одазвали радикалном предлогу о слози, тиме што је њихов грех хтео да набаци на друге, па радикалне изасланике, но то му по горњем никако није испало за руком, а још ће се боље видети, када се обелодани цео ток, са целом преписком,

А највише је „Браник“ хтео досадашњи покрет за народну слогу, и заузимање радикала за исту тиме да побије, а своје држање да извини, што је у свом чланку „Слога“ тенденциозно ишао за тим да компромитује држање *дра Гавриле*, јер зашто је иначе једино њега у целом грдном чланку од свију радикала трипут поименички апострофирао?

Па да видимо шта му се пребацује? „Браник“ је писао: „у исти мах када шаљу ургенције за слогу, изјављује њихов уредник једном пештанском новинару како су „Браниковци“ *труба патријарха Бранковића*“. Међутим су у исто време и људи око „Браника“ искусили поступак тих пештанских новинара, и знали добро шта вреде њихови извештаји, а „Застава“ је одмах демантовала у 126. броју цео онај разговор овим речма: „Извештај кипти од неистина, подметања и искретања мисли и речи, и извештај никако не одговара ономе, што је др. Гаврила рекао.“

И поред свега овога позивао се „Браник“ на оно, што је др. Гаврила као неистинито прогласио.

Је ли то частан и каваљерски поступак?

Пребацио је „Браник“ даље дру Гаврили што је председавао на оној скупштини новосадске општине, на којој је пропала она листа у којој је био др. Вучетић. Зар је то грех? Или је он требао да буде партајичан, и да неда да та листа пропадне? Др. Гаврила се задовољава у овом случају са својом мирном савешћу, да је место изборног председника најсавесније и најнепристрасније заузимао, и што му је то признао на самом избору свако, а један од првака либералних, који је цело време око њега био, при крају му је рекао: „Овако сам седео овде и пре неких 20 година када је Брановачки председавао, и он је тако исто као ви најсавесније пазио на сваку ситницу!“

Ово смо морали изнети, да се види каквим се средствима „Браник“ служио, само да своје држање оправда, а све друго да окриви.

Но осим овога „Браник“ је хтео да окриви све радикале, као да су они у животу, на делу показивали, да неће слоге.

Па чиме то износи?

Пребацује новосадским радикалима што нису хтели да бирају др. Вучетића и др. Л. Станојевића у црквену скупштину, што нису јатомице чланови новосадске читаонице, и што при изборима за градско представништво гласају на своје људе а не на либерале.

Питање народне слоге не гледамо никад са чисто новосадског гледишта, пак не би требали на ово да се много обазиремо, јер је јасно, док смо две странке да ће увек сваки на своју страну гласати; чисто је ствар новосадска а не народна у кога имају поверења да га бирају, а док има странака, не треба тражити да когод противника бира; или су можда људи око „Браника“ кчо пријатељи хтели да уђу у новосадску црк. општину? Као противници су развили највећу агитацију да сруше данашњу радикалну управу, пак је врло природно да их радикали сузбијају, — и то ће тако увек бити док је света и века, и док буде странака на свету. Најпре фузија, после може друкчије бити!

Тако су радили њихови људи у Новом Саду, а њихови прваци су избор новосадски тај уништили, па тако су радили и на другом месту.

Порушили су њихови људи целу црквену скупштину карловачку и сада седе у незаконитом устарабарском одбору. У Бечкереку и другим општинама годинама ију и ногама и рукама да оборе радикалне општине, а где су они у већини, ту не дају радикалима ни да се приближе.

Тако су они изгледали на делу.

Па још спомињу „Матицу“ и „Позориште!“ Боље да нису!

Захтевају да их радикали бирају у општине и представништва, а они су заиста код „Позоришта“ и „Матице“ са свим ексклузивни, партајични. Не говоримо о политици, далеко нека је од тих наших просветних завода, ал су партајични.

Код народног позоришта су запостављени они глумци који нису њихове партије, Андра Лукић годинама није дошао

до редитељства и сада се као такови запостављa, са репертоара се скидају комади што их је превео Славко Милетић, Бакаловић се годинама казни почетничком платом што је био неко време наш уредник, за један шкандал о којем су писали европски листови казне дотичног глумца, јер је њихов тиме, што га шаљу у Абацију, а Лукићу и Бакаловићу прете отпустом што су дали питому изјаву о једном неправедном члану месног позоришног одбора. Зар то све нису чисте партајичности, зар се тако иде на друштвеном пољу слози на сусрет?

А код „Матице“ тек! „Браник“ је хтео да окарактерише управо опрни држање свију радикала када је навео тобожње речи једног радикала да „је и боље нек „Матица“ пропадне, када ми нисмо у већини“, — но заборавио је да спомене оног првака њиховог који је рекао: „Пећемо ми међу собом поделити на награде матичино имање и упропастити га него што дођу радикали у већину“!

Па колико се озбиљности може приписати првим речима, толико се може и потоњим, а ми мислимо да ни један није онако осећао како је у срчби, непромишљености или шали рекао.

А да и ту код „Матице“ партајичности има, треба само погледати списак чланова књижевног оделења и одбора, пак ће се свако зачудити кад види нека имена, која немају никаквих књижевних заслуга, једино што су њихови!

Па ту би било још врло много и много такога да се изнесе, али нека је доста и оволико.

Ви нама изнесосте у чланку „Слога“ гомилу пребацивања, ми вам овом бледом сликом одговорисмо, да не начинимо од зла горе, да не идемо срцем пуним горчине у сусрет продуженим преговорима за народну слогу.

Хтедосте нам доказати да није добро било, како је до сад било, ми то само новим примерима потврдисмо.

Видимо да не ваља ни ово досадашње примирје, трпељивост, опет сваки на своју страну вуче, ма како иначе странке саме сложне биле. Странка, остаје увек странка, ма се и са другом сложила.

Ако хоћемо да не буде, као што је до сад било, уклонимо расцеп између странака, створимо једну странку у којој ће за обе бити места.

Овим убеђењем и искуством приступамо продужењу преговора о народној слози.

Нови Сад, 11. новембра.

Банфи и Бадени. Орган угарске владе „*Немзет*“ говорећи пре кратког времена о *аустријским унутрашњим стварма*, напао је аустријског министра-председника *Баденија* и рекао, да је данас мало шта добио у Аустрији, па и то мало добра, вели, није створио Бадени, већ је то наследио од својих предходника. На ово су се разљутили у Аустрији и један аустријски полузванични лист, напао је с тога и лист „Немзет“ и угарску владу, говорећи, да ова нема права напада ти и исмевати другу владу, кад она сама није на свом месту. Услед ових међусобних нападаја између два званична листа угарске и аустријске владе — Банфи је морао да похита у Беч, да се у неколико извини Баденију, због онаког писања свога листа „Немзета“. Банфи је рекао Баденију, да он и његова влада нису упутили уредништво „Немзета“, да онако пише и да је за то писање одговорно једино уредништво тих новина. И таман се мислило, да је овом извином Банфијевом и међусобним обавештењем између Банфија и Баденија конфликт између њих отклоњен, кад ал у броју „Пештанског Лојда“ од прошлог петка изиђе чланак о Баденијевом министарству, који је изненадио политичке кругове у Угарској, а у Аустрији произвео *мучну сензацију*. Овим новим нападом ће постојећи конфликт да се пооштри а по свој прилици да ће бити и од *политичких последица*.

„Пешт. Лојд“ у споменутом свом чланку пише и вели, „да Баденијева влада нема никакве везе са народом, јер се аустријска штампа не може сматрати као тумач јавнога мишљења, нити аустријска влада има у аустријском парламенту — изузевши Пољаке — и једну странку, на коју би се безбрижно ослонити, могла. Бадени нема уза се ни либералне, ни клерикалне, ни немачке націјоналисте, ни Чехе, ни конзервативце, ни антисемите, па кад, вели, нема уза се ни једну странку и ни једну фракцију, осим својих неколико људи, с киме онда мисли да дође до *контакта* са *становништвом*. Но, дабогме, извесна странка може да се замени каквим принципом, који има свој корен у народу. Па који је то *принцип*, која је то *идеја*, којима ће Бадени да оживи мало бираче? *Антисемитизам* и *поравнање с Угарском*? Но, што се тиче антисемитизма, ми смо уверени, да овај не заступа идеје грофа Баденија и да ће Бадени у антисемитизму наћи свог противника. Према томе за нове изборе остаје Баденију као изборна парола једино поравнање са Угарском, које ће да послужи у корист Баденију, али хоће ли та парола моћи што да учини у корист његову, кад се за поравнање спрема онако, како се то чини у аустријској, влади приврженој штампи и као што се то учинило ту скоро у посланичком дому. Према томе јасно је, какви су изгледи у парламенту једне владе, која се при изборима не може ослонити ни на један позитиван моменат, већ просто на случај!

Као што се види, конфликат између Банфија и Баденија се пооштрио. У овој њиховој међусобној свађи, свакако ће један од њих да повуче краће. Ко ће тај бити — није тешко погодити.

По најновијим вестима из Беча, гроф Бадени, који је већ готов био за измиру, чувши за нове нападе озбиљно се љути на Банфија, те ће овај по свој прилици поново да путује у Беч, да се и по други пут пред Баденијом — извињава.

Политичке новости.

Аустрија. У аустријском земаљском већу ће по свој прилици крајем месеца новембра (почетком децембра по рим.) да предузму расправљање о прорачуну и продужиће то до средине јануара, затим ће сабор да распусте и нове изборе да нареде.

— Српски краљ је после своје посете цар-краљу Фрањи Јосифу, примио овога у посету, која је трајала $^3/_4$ часа. У недељу у вече око 5 сах. беше дворски ручак, на коме беше српски краљ и његова пратња заједно сз послаником Симићем и персоналом војним. Даље гроф *Голуховки*, министар спољних послова, министар-председник гроф *Бадени*, заједнички министар финансија *Калај*, министар рата *Кригсхамер* и аустро-угарски дворски министар барон *Јожика*. — Јуче, у понедељак после подне примио је краљ *Александар* у подужу аудијенцију министра спољ. послова *Голуховског* а за тим заједничког министра *Калаја*.

*

Француска. Политички лист „Paix“ јавља, да ће скорим да се обнародује *уговор*, што су у Паризу потписали *руски цар и председник Фор*.

*

Турска. Посланици великих сила јавили су турској влади, да ће страни чланови изаслатог одбора за преустројство жандармерије на Крети данас у *уторник* а чланови судског одбора у *четвртак да иду на Крету*, па ишли с њима турски повереници или не ишли.

Фуад-паша о Турској. Извештач „Berl. Lok. Anz.“ пише о своме састанку с Фуад-пашом ово: „Ја доживих овога дана историјски моменат. Ја први пут чух, како Турчин висока званична положаја, отворено и смело исказује своје мисли о положају и управи садашњој. Ја походих данас Фуад-пашу у његовој вили. Фуад је, после Гази Осман-паше, јунака од Плевне, један од најпопуларнијих турских ђенерала, једини, који је у последњој војни одржао победу над Русима. То је ваљда једини смели и једини либерални човек у Турској.

Међу осталим он се изразио овако:

„Ја никада и ни пред ким не скривам своје либералне назоре, али ја не желим Турској устав à la francaise или à la l' americaine. И под неограниченом влашћу може господарење да буде поштено, велико и силно у политици, у промишљености, у искуству. Погледајте само на Русију. За европску конституцију, за парламент ми још ни смо дозрели. Така управа би нама више шкодила, него користила. Помислите само, да парламент бира народ, који, великом већином, не зна ни да чита, ни да пише. Таки устав, допустите, не може султан поклонити као орден, као титулу, као табакеру — таку конституцију не би примио ни сам народ.

Кад наш народ, може бити, кроз 50 година, буде стојао на висини образовања и силе, онда ће он сам да осети потребу устава и створиће га. Ни је султан једини и најглавнији извор нашем злу. Извор највећем злу су две ствари: сустав шпионства и сустав министарства. Према томе ваља двоје учинити: уништити сустав шпионства и створити одговорно министарство. Да, највеће су зло, наши министри. Од великог везира, па до најнижег чиновника његовог — све су то створења за презирање. Ја нисам политичар, ја сам добар војник, веран своме господару, као своме вајеном старешини, ја љубим своју домовину и ње ради, ја се не бојим говорити истину. Моја земља се налази у јадном стању, у њој жаре и пале званични лопови, који носе велике титуле и живе у близини султана у Јилдис-Киоску. Ја сам Мухамедовац, ја верујем у ислам и чувам његове заповеди. У корану каже: Ако ти раздајеш звање и дужности, а ти бирај међу најбољима и најспособнијим људима. Све, што ми сад имамо, противуречи томе правилу. Свуда треба реформама. Леност, гнилост и користољубље виших чиновника, разуме се, не могу да потстичу на вредноћу, живахност и некиристољубље оне ниже чиновнике. Зашто велики везир не оде к султану и

ПОДЛИСТАК

ПРОДАНИ АПЕТИТ.

Сатира Пола Лафарга.

(Свршетак)

„Је ли то збиља?“

„Зацело. Ви ћете стварати и набављати апетит, а ја ћу за вас јести и пити те ћете и ви бити сити. Неки филозофи — о ти јадни људи! — учили су да се презире оно, што су они презирно назвали радостима трбуха; ви сте још млад и доста наиван, да полажете што на те глупости; жртвујте ми ваш апетит, а ја ћу вам дати потребан новац, да познате радости самољубави и женске љубави и да их ужи вате; даћу вам месечно 1500 франака.“

„Али . . .“

„Нема ту али! Мало вам је то, онда рецимо 2000. Сетите се, да довече — ако не пристанете на понуду — нећете имати где главу склонити, а ако пристанете уживаћете као нико.

Очи Детуша се засјаше.

„Две хиљаде франака месечно, примам! Шта имам да радим?“

„Да потпишете пред бележником уговор. Не гледајте ме тако, ваљда нисам враг. Ја сам само, као и ви, смртан човек; но нико још није имао моју моћ. Моје знање надмаша знање других људи; Наполеон ма како моћан да је био; Дарвин ма како учен, нису могла двапут ручати; ја напротив имам ову мистериозну способност. Деветнаести је век, као што вели наш велики филозоф, мој филозоф Ожист Кониб, век *амтруизма**)! ни у једном прошлом веку нису тако умели другим се користити, исисавати човека човеком је достигло тако савршенство, да су њему подлегле најособније особине. Међутим капиталистички амтруизам нема две особине. Ником још није пошло за руком да два својства претвори у робу, која се може купити и продати, као што је то код свежине и невиности девојачке, код врлине и свести политичара, код духа књижевника, способности вештака, код снаге физичког радника. Човек који омогући ова чуда, биће већи од Наполеона, Уата, Њутна, он ће бити најкориснији добротвор сиромашних слојева. Богата би госпођа, уместо да у рођеном бремену носи своје дете 9 месеци, свој плод предала каквој сиротици, те да се код ње развија и напредује, пазила би за 9 месеци врло брижљиво сиротицу, она би живела у изобиљу. Сиромах би, у место да се боји глади, оплемењивао свој апетит и продавао га богатоме, коме то увек недостаје. Каква зарада за сиротињу! То су те две вештине. А ја знам вештину, да дадем другоме да вари, што ја једем, али ћу је тек пред смрт открити.“

„Ви се шалите.“

„Немили мој Кад ја дам другоме, да свари мој ручак то није ништа необичније, као кад је мисао, у истом тренутку, у ком постаје у мом мозгу, дам извести у Њујорку или Лондону. Ја се шалим исто тако мало. као што вам предајем 2000 фр. за први месец“.

Одма затим се упутише писарници бележника Караби-ја.

Емил Детуш продаде на пет година свој апетит Леону?..., за 2000 франака месечно. Када уговор би потписан, дадоше му пиће, услед кога паде у дубок сан, када се пробудио, нађе се у једној гостионици пред чашом пива. Он мишљаше да сања, он се опипа а новац, који је примио, засвеча му у шпагу; он не беше гладан. Дакле добро је испало. Враг би само знао, где је провео започето вече!

II

Све ново је лепо. вели пословица. У почетку беше Емил Детуш изненађен својим животом. Ако једанаест сати пре подне осети он, као какав верни, кога утвора салети, како у стомак пада јело и пиће, које он није ни јео ни пио, он му не осећаше укуса, а морао је ипак варити.

Ручак, који он узимаше посредством свога газде, трајаше два сата; тешке главе слабих удова провео је он затим читаве сате у сањивом стању, пошто је варио јела и пиће, које је уруги прогутао. Око два сата се дуго шетао; и ово беше услов уговора. У вече напуни он на ново свој стомак. Како је био сељак, то није никад таких јела јео, те се зато овом животу и радовао. Облачио се кокетно и трчао за женскињем.

„Мој је живот као и оне патке, коју гоје ради црне цигарице“, говораше он себи, „моје грло се не радује вину, које ја пијем, ни јелу које варим; но људи, који изгубише мирис. у истом су стању, а ово ће пријати само пет година. За то време сам ослобођен напора при жватању и бриге за хлеб, и још ћу годишње заштедети 15—20.000 франака Радници у мајданима би ми зацело завидели“.

Тако се тешио он, упоређујући свој рад с радничком и уздајући се, да је само прелазан и да ће имати краја.

Вежбања у чистом ваздуху га не спречише да одебља, трбух постаде лен, а он увек љутит.

Бележник Караби, код кога дизаше своју месечну плату, љуто га је корео, што проводи ноћи, јер тупи свој апетит и слаби свој стомак, што све не припада њему, него је прода, о он ваља да се држи за слугу, који је најмљен за годину дана и који не може по вољи располагати временом и радном снагом, а употреба снаге мора се равнати по потребама газде.

Емил је мислио да се ожени и да се повуче на село.

„Ја ћу јахати, ловити и радити пољски посао, мој стомак ће обновити првобитну своју снагу и моћи ће поднети страшну халапљивост мога господара.“

Он умали број жртава Венери и у удвоји гимнастичка вежбања, но у колико је он снажио свој стомак и умножавао му снагу варења, умножавао је и газда множину животних средстава, којима га је товарио.

Бележник нађе за њега згодну жену угодне спољашњости и из добре породице. Кад су се брачне везе удесиле, беше званично представљање вереника. Емил дође врло углађен и весео; он је већ видео себе у души као богатог економа, који надгледа њиву и стоку Пре три часа газда му је довршио медведски свој обед, и по обичају требао је дати Емилу времена да свари. Но тек што је овај у салон породице своје будуће ступио, осети он како му се претоварени стомак наново пуни.

Леон?... је тога дана у комори посланичкој претрпео пораз, те да своје нерасположење одстрани, затвори се код куће, наручи богат ручак и са неком храброшћу поче наново јести и пити. Појео је и попио је врло много и врло брзо.

Детуш осети, како му се стомак јако напео, није могао више издржати и паде у наслоњачу; лице му обли хладан зној и би му зло; беше му не могуће, да остане дуже на месту, него прикупив све силе појури из салона; на степеницама поврати у великим јуришима јела и пића, која је газда непрестано гутао Но колико је стомак празнио, његов мучитељ настави га пунити га као буре Данајида. Емил упрља кућу. Стидљиво се упути улицом и остави се пројекато о женидби.

Једног му дана газда пио опојна талијанска вина. Детуш беше при трци, вино му уђе у главу, он нападаше господу, госпођама кидаше одело и ћуши једног полицаја; он би затворен, да онде отспава пијанство од вина, које није ни окусио. Сутра дан га одведу пред судију.

„Красно“, рече сам себи, „неће ли мој пијанац наново отпочети свој посао!“

Чега се он бојао, догоди се. Вински мирис, који се дизаше из стомака, опи га. У том стању нападе суд и беше осуђен на две године затвора. На срећу газда га трећег дана ослободи.

Рад стомака беше за Детуша све гори; она зверка је јела 4—5 пута дневно а пио је често док га не би опио; да би себи олакшао,

*) Амтруизам је противност егоизма. Прев,

не каже му истину, не посаветује га, не објасни му, шта је корисно? Он ће вам рећи: „Ја се бојим. да ће ме господар истерати или ме казнити.“ Не верујте му, не боји се он за свој живот, не за своју слободу — већ он неће да мење на коцку своје богатство. Ни је било примера, да је султан казнио онога, који би му рекао истину у ствари управљања. Не, доиста, султан није крив, он чини оно, што му саветују министри. Да су око њега поштени људи, и он би био поштен човек. Благодарећи министрима, султан не зна, шта је корисно а шта штетно за земљу и њену управу. Само једно одговорно министарство могло би да спроведе реформе, да поправи судство, да прибави поверење Европе и да одстрани на нас подигнуту вику.“

Вести из места и са стране.

Забава у Вршцу. Добротворна задруга Српкиња Вршчанака приређује у четвртак 14. новембра 1896. забаву са игранком у Редутној дворани браће Александровића у Вршцу у корист одевања сиромашне деце уз суделовање војене глазбе 83. ц. кр. пешач. пуков. На овој забави суделоваће: Српско народ. позоришни збор са ликовођом г. Хугом Дубеком: гђца Султана Цијукова, оперска певачица: г. Михајло Марковић, члаа срп. нар. позоришта; г. Андра Лукић, редитељ и члан срп. нар. позоришта; г. Емануел Пихерт, ликовођа вршачког срп. црквен. певачког друштва. У живим сликама суделује више тамошњих госпођица и господе. Распоред је овај: 1. Увод у оперу „Undíne“ од Лорцинга свира војничка глазба 83. ц. кр. пеш. пуковније. 2. „Alla stella confidente“ романца од V. Robandi, пева уз пратњу војничке глазбе г. Михило Марковић 3. „Лаку ноћ“ од X. Дубека, пева женски позоришни збор. 4. Двопев из опере „Трубадур“ од Вердија, певају уз пратњу војничке глазбе гђца Султана Цијукова и г. Михајло Марковић. 5. „Смеса српских народних песама“ од X. Дубека, пева мешовити збор српске нар. позоришне дружине, соло партије пева г. Михајло Марковић. 6. Арија из опере „Bajazzo“ од Леонкавало, пева гђца Султана Цијукова уз пратњу војничке глазбе. 7, „Смеса српских народних песама“ од Штробла, свира војничка глазба. 8. „Срби око гуслара“ (жива слика). 9. „Pêle-mêle“. Potpouri од Штробла, свира војничка глазба 10 „Херцеговачко робље“ (жива слика). 11. „Was kommt jetzt“. Potbouri од J. H. Клара, свира војничка глазба. 12. „Славље J. Стерије Поповића“ (жива слика).

Последице миленијске изложбе. Миленијска изложба је многима ократила руке, тако је изложбена лутрија донела своме фонду милијун форината, али је подузетник Хајнце штетовао по милијуна. Закупници улазница рачунали су да ће изложбу посетити до четир милијуна посетилаца сваки са улазницом по 35 н. Но изложбу није посетило ни три милијуна посетилаца, и по томе су закупници штетовали око 350.000 фор. „Еш Будавар“ још није закључио рачуне, али се већ зна да ће штетовати његови подузетници 300.000 фор. За то ће се овом шкандалозном подузећу и продужити век још на неке три године. Подузетници за путовање и намиру путника губе до 80.000 ф. То је што се од прилике зна, а да шта ће бити онога што ће се крити као змијине ноге.

Рентгенови зраци као лек. Из Сан Франциска јављају да је при једној операцији очију опште чуђење међу лекарима изазвао овај случај. Један дечко који је већ четрнајест година потпуно био слеп употребом Рентгенових зрака потпуно је прогледао (мало американски).

Султанов дар. Султан је наредио да се из његове приватне благајне пошље 500 лира пострадалим од последње поплаве у Скадру; истом је наредио да и државна благајна пошље помоћ пострадалима, као и да се власти постарају за обиталишта, да не би пострадали поскапали од студи.

Избор градског начелника у Вел. Кикинди. „Темишварске новине“ јављају да ће за градског начелника у Вел. Кикинди бити изабран др. Ђена Крстоношић, али да се у најновије време говори и о *Виктору Кикиндају* као кандидату за то место. Ако би још и ово могло бити, то би заиста било жалосно и велика сведоџба сиромаштва за највећу српску општину у Угарској.

Несретан случај. Јављају из Шапца, да се лађа Зворник, која је била изишла да спасава у потопљеним крајевима, потопила у Дрину заједно с корманошем. Брод је ударио о стену, која се зове Богат, и сем крманоша сви су се остали спасли с лађе.

Жртва заблуде. Прошле недеље у вече убијен је у Литави (Моравска) баритониста Липовски члан позоришта „Трика“ а убио га је један радник. Око поноћи је Липовски са једним својим другом пошао из кафане кући када им изненада изађе у сусрет један човек нападне на Липовског и сјури му један бодеж у груди од чега овај наскоро и издахну. Његов пратиоц који га је хтео бранити, рањен је лако на неколико места; опште је мишљење да је Липовски жртва заблуде. Убица именом Штокерт радник, посвађао се тог дана са неколико своји другова, па је једног од њих те ноћи вребао. Он је одма ухваћен те је дело потпуно признао. Има мишљења да је то дело политичке природе, што ће истрага најбоље, показати.

Бесмислена опклада. На вашару у Липи састала се два сељака један Немац и један Румун и почну се препирати чија је народност боља и славнија и затим дођоше и на то ко ће од њих двојице кога надпити. Опкладише се о 2 фор. и свратише у крчму. Румун да би одржао мегдан заиште литру ракије и искапи на душек; Немац није могао више него само по литре и по томе извади 2 фор. и даде Румуну у име добивене опкладе. Одмах су за тим изишли из крчме и једва се до првог ћошка одмакли, Румун је изгубио свест тако да су га на коли однели у болницу где је на кратко за тим испустио душу. Ово је врло добар пример за ракијаше и по нашим крајевима, да се чувају тог отровног пића и да не обилазе у јутру већ до зоре све сеоске крчме, журећи за ракијом. Боље ништа не пити него ма какво ђубре сипати у себе, па још тако без мере.

Албум тајних полицаја. Полиција у Кодњу ухватила је немачког анархисту Глаба. При претресу његовог стана нашла је на један албум у ком су биле слике свију данских и страних тајних полицаја. На леђи од сваке поједине слике, био је опис особина и способности дотичног полицаја.

Језеро с тројаком водом. У Русији код Лапска налази се острво Килдин на ком има језеро са тројаком водом. Горњи део воде је сладак, други део слан, а доњи горак. Према томе и животиње подељено живе у њему. У горњем делу где је слатка вода живе рибе, у сланој води морске животиње, а у доњем делу, не живе животиње. Изгледа да језеро није спојено с морем, али се држи да слана вода и пак из мора долази неким подземним отвором. То се закључује и отуд што се на језеру појављују особине мора. Има прилив и одлив.

Кратке вести У Цариграду ће почети излазити нов бугарски лист „Прогрес.“ — У Битољу влада болест круп, која је врло прилепчива, те има доста и смртних случајева. — 2. новембра осетио се јак земљотрес у Јањини. — Аустриска влада тражи 1,200.000 форината кредита да може суделовати на изложби у Паризу. — У Петрограду ће се одржати геолошки конгрес у априлу 1897. На овај конгрес позвани су и српски и бугарски геолози. — У Реклингсхаузену у Вестфалској, погинуло је у рудокопу 30 особа. — За председника коморе у Атини изабран је Заимис. — За забавиљу у Башахиду изабрана је гђца *Милка Михајловић* ћерка Јована Михајловића учитеља у Ст. Бечеју. — При копању једног бунара у Смедереву нашло се на врућ извор. —

Másolat:

15044

B. 896. sz. Ő Felsége a király nevében! A szegedi kir. e. f. törvényszék, mint törvényalkalmazó esküdtszéki sajtóbiróság közvádló szegedi királyi ügyészség által képviselt Rehák István sértettnek Jovisity György vádlott ellen a „Zasztava“ czimű lap 1895. évi 154. számában foglaltak miatt a Rtk. 258, 259 és 262 §-a alapján a 8507/bitő 96. sz. vádlevélben emelt vádja és az e fölött megtartott esküdtszéki nyilvános tárgyalás alapján alulirt mai napon és helyen következőleg **itélt**: Vádlott Jovisity György melenczei születésü, 45 éves, gör. kel. vallásu barándai kereskedő a „Zasztava“ czimű lap 1895. évi oktober hó 4. (16.) megjelent 154. számában foglalt „Novi popovi“ (Uj papok) feliratu közleménynek, sajtó közzététele által Rehák István sértett elkövetett s a btkv. 258. §-ába ütköző 259. §-a alapján ez itélet foganatba vételétől számitandó (3) három hónapi fogházbüntetésre és az 1892. évi XXVII. t. cz.-ben meghatározott czélokra forditandó s behajthatlanság esetén tovább (30) harmincz napi fogházbüntetésre átváltoztatandó (300) háromszáz forint pénzbüntetésének 15 nap s végrehajtás terhe mellett leendő megfizetésére itéltetik; az államkincstár részére 1 frt 25 kr. már eddig felmerült és előlegezett eljárási költségnek, valamint tolmácsi dij fejében 5 frtban és igy ezennel össesen 6 frf 25 krban megállapitott s kiutalványozása előlegezett és a még netán felmerülendő bünügyi költségnek, az 1890. évi XLIII. t. cz.-ben meghatározott eljárás szerint a m. kir. kincstár részére leendő megtéritésében elmarasztaltatik, mely költségek azonban a hivatkozott törvény 4. §-a alapján egyelőre behajthatlanoknak nyilvánittatnak. — Az itélet indokaival együtt a btkv. 277. §-a alapján a „Zasztava czimű ujvidéki hirlapban vádlott költségére közzététetni s a közzétételre a „Zasztava“ kiadóhivatala a sajtótörvény 35. §-a alapján 100 frt pénzbirság terhe mellett köteleztetik. — Az itélet vádlottnak kázbesittetni rendeltetik. — **Indokok**: Az esküdtek a „Zasztava“ czimű lap 1895. évi oktober hó 4. (16. án) megjelent 154-ik számában „Novi popovi“ (Uj papok) czimmel közzétett czikkben foglaltakra vonatkazólag a btkv. 258. §-a alapján emelt vád tekintetében 12 szavazattal hozott hatá rozatokkal vétkesnek mondták ki a vádlottat. — A törvény alkalmazó biróság nem lát semmi okot arra, hogy az 1867. évi május hó 17-iki igazságügy-miniszteri rendelet 71. §-a által adott jogot érvényesitése és azért a most hivatkozott eljárási szabalyzat 69. §-ának rendelkezéséhez képest vádlottat a Rehák István sérelmére elkövetett a btkv. 258. § ába ütköző rágalmazás sajtóvétségében ezennel biróilag is vétkesnek kimondja. A büntetés kiméréséné a kir. sajtóbiróság enyhitő körülményül vette figyelembe vádlott büntetlen előéletét. Elitélt vádlottnak a felmerült per — s eljárási, valamint a bünügyi költségeknek megtéritésében való marasztaltatása, a hozott marasztaló itélet jogkövetkezményét képezi. — Szegeden 1896. évi oktober hó 26-án tartott esküdtszéki sajtóbirósági ülésben. Póhay s. k. elnök. Onitin s. k. előadó.

Најновије вести.

Апоњијев мандат. Против Апоњијева мандата поднела је владина странка, која је гласала на министра правде Ердељија, протест, јер тврди, да је изборна комисија. која се састојала из Апоњевача незаконито поступала.

Верење краља Александра. Из Београда јављају, да ће се одмах по повратку српског краља *Александра*, прогласити званично његово верење са принцезом *Александром од Саксен-Кобург-Готе*, која је унука енглеске краљице *Викторије*, сестра је румунског престолонаследника; са руским царем стоји у сродној свези преко своје матере. Принцеза Александри је сада 18 година а кћи је *Алфреда* херцога Саксен-Кобург-готског.

нашао је Емил уточишта у поступку Римљана; турио би прст у грло и било би му лакше; но чим би стомак испразнио, мучитељ би га одма напунио. Живот му постаде несносан. При погледу на сваку храну, па и хлеб, беше му зло; избегаваше друштво људи и близину станова им; живео је сред поља, излазио само ноћу из страха да би срео кога човека или животињу, и радио је дању, ноћу на варењу силних јела свога послодавца.

Страх од беде, коју је тако дуго и добро познавао спречаваше га досад, да уговор прекине, али сад беше побеђен. Беда и глад беше боље, но овај ужасан рад, но овај стомак, који је вечито варио. Он пође Карабију, да прекине; бележник му објасни да је немогуће и да је он обвезан још за три годи- не. Као неку врсту успеха додаде му он:

„Тужите се што нисте ништа, до ли стомак који вари; но сви они, који заслужују хлеб својим радом, налазе се у итом стању као и ви; они стичу своја животна средства само тим, што се осуђују, да буду само један орган. Радник је рука која кује, поткива; певач је празна глава која одјекује, гуче и уздише; и писари у мојој писарници — држите ли ви, да се они служе својим мозгом? Да они премишљају о актима, кад их испуњују? Није него...! Они су руке које шкрипе; у мојој писарници раде свој рад, који их заглупљује, 10—12 сати, а за тим узимају што, да преписују у вече, да заслуже неколико су а више. Утешите се, мили мој, ови људи пате више него ви, и ни један не добија за свој годишњи рад толико, колико ви за рад свога трбуха, месечно стрпате у шпаг“.

Емил Датуш остави писарницу дубоко тронут. Опет је лутао улицама као онда, кад га је глад мучила; никад се није несрећнији осећао; никоја радост за садашњост, никоја нада за будућност; са сумњом увиде он брзо опадање своје снаге.

И док је он ходао, јео је и пио газда му, весели газда, а масе јела тешке као олово падаху у стомак.

„Ах, говоре о мукама комедијаша и проституисања, који крвавим срцем праве весело лице, да би изазвали радост и смех! Но кад ја болан и гњеван на све, хоћу мало да се смирим, да би се предао својим јадима, тада ме гони мучитељ, коме сам продао више него своју душу, гони ме на рад и на какав! На најстрашнији! Само мртав ћу се смирити.“

Ван себе од бола и већ сит живота иђаше поред обале; вода га је привлачила и он скочи у реку. Али га извукоше и однеше кући, пошто се купањем мало расхладио.

Идућег дана му донесе један весели младић јаке грађе, писмо од газде, у ком му јављаше да ће од сад па до исхода службе имати увек уза се стражара.

„Мој мали“, рече му стражар, „не шали се више! Ти ниси више свој, него си продао свој апетит и примио већ 48.000 франака. Ти си дужан живети и немаш права на убиство — кад би се ти убио, шта би било од газде? Стомак би му морао сварити све што поједе, а то је немогуће; а да може његов стомак лењовати, мора твој радити до смрти. Дакле при првом покушају самоубиства биће зло! Затворићу те као полуделог, а зато имам пуномоћ Но не брини се, нећеш баш дуго живети; знам ја то. Пре тебе сам ја стражарио над двојицом твоје браће, који су при трчању умрли. Ала је наш газда баш животиња, права звер! При јелу му дође апетит и ништа му не шкоди; он не пати од немоћи варења. У своју машину трпа, колико год стане.“

Услед нарушеног варења умрети! То му дакле беше будућност. Досад је живео у привидној слободи као онај радник, који код куће ради за свога господара; али од данас је имао он, као и у радионици газдиној затворен радник, свога надзорника, који га не пушташе из очију. Оборен силним јелом газдиним, напустио је и здравствене шетње, које су у уговору прописане; дању и ноћу лежаше прућен и не остављаше свога места, сем што је вршио најпростије физиолошке радње. Међутим је његов стражар имао пазити на извршење уговора; нити је смео изгубити и један минут проданога и корисног времена. Из јутра при свитању извукао би га из постеље и гонио би га да се дуго шета по пољу, да набави своме газди јутарњи апетит. После подне, и ако је био напуњен „до грше“ и највоео би непомично лежати, морао је устати и ходати непрестано, да би убрзао варење... и да за своју звер створи добар апетит.

Емил се чешће бунио против „вице-газде.“

„Не противи се мали, јер имаш посла с јаким противником — бићеш растргнут! Ја имам потребне лекарске сведоџбе, полицајне и судске наредбе, да те спремим у Бисету*) и то ћу урадити, чим учиниш још коју глупост; избићу те онде као каквог роба са галије!“

Емил беше клонуо и оглупио; живео је без своје воље непрестано варећи и љутећи се; устајао је, ходао, легао у постељу по наредби стражара, нем као пас, кога увек бију, те несме ни да лаје.

Једног дана поједе му газда још више него обично; целе зделе разна јела и то меса која се тешко варе прогутао је он фунтама, а то је све покрио бреговима макарона. Емил беше као утучен, два сата лежаше у дубоком сну, тада би послан у шетњу; огромна маса несварене хране лежаше му у стомаку као какав терет. Тешко је ишао поред свога стражара, а тамо где пут савијаше, наиђе он на групу веселих људи и госпођа, која се смејала и шалила Међу њима као највеселији беше и Леон Г..., чији се смех на далеко разлегаше; а пратиоци слушајући га беху ван себе од задовољства.

Да грубе и неотесане веселости, мишљаше један жути, од стомака болесни члан друштва; ова је звер прогутала толико хране, колико би било сувише за десет гладних сељака и њега то ништа не дира; он је весео!

Угледав срећног и добро расположеног свог газду, залети се Емил кроз множину и паде му ногама. Плакао је, причао своје јаде, своје гнушање, молио за решење од тога и нудио да поврати примљени новац; молио је одмор, да не мора варити за другога.

„Шта тражи ова суманута луда од мене? рече презирно Леон?... и одби га ногом.

Стражар шчепа Емила за јаку и одвуче га собом; код куће га је добро избатинао.

„То ћете научити, да газду свога не вређаш!“

Детуш се подао, али и јагње може побеснити.

„Радио сам и мучио сам се; све сам сносио, плакао сам, молио и био бијен. А пошто је кроз неко време смрт мени извршна, то немам ништа да изгубим; да би се ослободио, морам се усудити на све.“

Утекао је од чувара и отишао своме мучитељу. Леон Г... баш хтеде сести за сто, беше расположен и румен као бакар; свеж, здрав и мирне савести. Кад виде Емила разбарушена, дивља где држи пиштољ у руци, спопаде га страх.

„Кукавицо! Две године ме мучиш само да можеш ти уживати! Убио си и друге пре мене! Убио би и друге после мене! Добро, више не ћеш ждерати!“

Једним га метком обори на земљу; држао га је за мртва и пожури полицији те исприча све комесару, а овај га држаше за луда. Стражар, који дође сав задуван, потврди ово; лекари такође потврде то из научних разлога. После неколико недеља умре Леон Г... од ране на трбуху и понесе тајну са собом у гроб.

Емил Детуш би затворен у Бисетру, где је морао носити робовско одело за то, што је продао свој апетит.

С француског превео **Баст.**

*) Завод за сиротињу и луде у Паризу.

Књижевност и уметност.

Изашла је октобарска свеска **„Дела“** са овим садржајем: Српске ране, песма од Алексе Шантића. Из прозаида Змајовиних. Слутња, песма од Ст. М. Луковића. Из Мостара двије ситније цртице, Св. Ћоровић. Сањање, песма од Јуније. Неимари, роман из новије српске историје, написао К. П. бив. учитељ (наставак). Хај како сам, песма од Љуб. Н. Симића, Комете, падалице и метеори, скица о природи њиховој, средио Јеленко Михајловић. Звуци пољске лире песма од М. П. Жене као преступнице, од Ј. Томића. Не заборави, песма од М. П. Први кораци, роман К. М. Стањуковића. Ђорђе Бранковић лажни потомак старих српских деспота црта из прошлости српске с краја XVII века, од Љ. Јовановића. Кај Валерије Катул, од Н. Вул. Научна хроника: Експедиција на северни пол, од Д. Друштвена хроника: Етнографска изложба Лужичких Срба у Дрезди од Ђ. Сајам и изложба у Нижњем Новгороду. Критика и библиографија: Ле Бона Густава, психологија гомила, е француска од Жив. Живановића Београд (штампа код „Просвете“) 1896. 8. VIII, 225. 1.50 (Gustave Le Bon. Psychologio des foules. Paris (Alcan). 1895. Цена 2·50 дин.) реферат од М. Р. В. Први топографски премер краљевине Србије, извршен од главног ђенералштаба 1880.—1891. год. Описао потпуковник Јосиф Симоновић реферат од М. Љ. Војна хигијена — за питомце краљ. српске војне академије, написао Др. Милан Јовановић, професор војне академије, резервни санитетски мајор. Са 24 слике у тексту Београд. 1896, стр. 200. од Др. Вр. А. Поповића. Jules Payot, Dela volonte, Paris 1895. реферат од П. М. И. Краћи реферати: Србобран народни српски календар за просту годину 1897. која има 365 дана. Година пета. Уредио Игњат И. Димић. Издање српске штампарије у Загребу. Цена 80 потура или 40 новч. (1 дин.) Српска штампарија у Загребу. 1896. — На 8-ни стр. 216. и XVI стр. огласа Скупљени граматички и полемички списи Вука Стеф. Караџића. Књига трећа. свеска П. (државно издање.) Београд штампарија Краљ. Србије 1896. г. Цена 3 д. — На 8-ни, стр. XI. и 257—494 и једна таблица снимака. Белешке: Друштва. Књижевност. Новинарство. Уметност. Просвета. Различности.

*

Наштампана је и може се добити у државној штампарији у Београду и у свима државним књижарницама у Србији књига: **Скупљени граматички и полемички списи. Вука Стеф. Караџића.** Књига трећа свеска П. Београд, 1896.—8⁰, стр. XI и 257—494 и једна таблица снимака. Цена 3. динара. У овој су свесци расправе и чланци о српском језику и правопису из друге половине трећега периода Вукова рада: 1) Одговор на трећи утук (свршетак) (од г. 1847.); — 2) Господину са два крста (од год. 1848.); — 3) Рецензија Ауерове „Sprachenhalle“ (од год. 1848); — 4) Из „Ковчежића“ (од год. 1849.) — 5) Главна правила за јужно нарјечје (од год. 1850); — 6) Посланица Анту Кузманићу у Задру (од год. 1851); — 7) Одговор на „Примѣтве“ Н. Грујића (од г. 1853.); — 8) Примјери Српско-славенскога језика (од год. 1857.); — 9) Писмо Ј. Ст. Поповићу о српској просодији (од г. 1858.); — 10) Срби и Хрвати (од год. 1861.); — 11) Додатак, у ком су: а) Евг. Јоановића Возраженіе на отговор г. Вука Ст. Караџитља (од год. 1846.) и — б) Ј. Стејић о Вукову преводу „Новога Завјета“ (од год. 1849.).

Још се могу добити и ове књиге Одбора за издавање Вукових списа: 1. Српске народне песме, књига I (различне женске песме), Биоград 1891.; — цена у тврдим корицама 4, а у меким 3 динара.; 2. Српске народне песме, књига П. (јуначке песме најстарије), друго државно издање, Биоград 1895., — цена у тврдим корицама 4 у меким 3 дин.; 3. Српске народне песме, књига Ш. (јуначке песме средњих времена,) Биоград 1894.: — цена у тврдим корицама 2, а у меким 2 динара; 4. Српске народне песме, књига IV (јуначке пјесме новијех времена о војевању за слободу), Биоград 1996.; — цена у тврдим корицама 3 а у меким 2. динара; 5 Скупљени граматички и полемички списи Вука Стеф. Караџића књига I. (од г. 1814.—1818.), у Београду 1894.; — цена (у меким корицама) 3 дин- 6. Скупљени граматички и молемички списи Вука Стеф. Караџића, књига П. свеска I. (од год. 1818. — 1822.), Београду 1894; — цена 3 дин. 7. Скупљени граматачки и полемички списи Вука Стеф. Караџића, књига П. свеска П. (од г. 1824.—1835.) Београд 1895; — цена 3 динара 8. Скупљени грамачки и полемички списи Вука Стев Караџића, књигаа Ш свеска I (од год. 1836.—1847. Београд 1896.; — цена 3 динара;

9. Српски рјечник, истумачен њемачкијем и латинскијем ријечма, свеска I (од *а* до *живање*), Београд 1892.; — цена у меким корицама 4·50 динара

Трговина.

Нови Сад, 13. нов. Пшеница прве каквоће 7 ф. 60—— н. Пшеница средња 7 фор. 20—30 нов. Пшеница лакша роба 7 фор. —— — новч. Наполица 6 ф. 40—50 н. Јечам 3 ф. 40——н. до ф. — н. Зоб 5 ф. 10—20 н. Кукуруз у зрну стари 3 ф. 60—— нов. Нови у клипу 2 ф. ——— н. Маст 60 фор. Сланина сува 60 ф., дебела паљена 60 фор. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки . 48—— н.
„ средњи . . . 46—— н.
„ лаки . . . . 42—— н.
Све од 1 килограма.
Теоци . 30—36 н. по клгр.
Јагањци ——— ф. по пару.
Овци . . 8—16 ф. по пару.

*

Стање воде под Новим Садом.
11. новембра било је . . . 2·47 мет.
12. новембра било је . . . 2.41 мет.

КЊИЖЕВНА ВЕСТ.

Изашла је из штампе књига:

„О УЗРОЦИМА ЗЛОЧИНА.“

НАПИСАО

Јаша Томић.

Српска штампарија др. Светозара Милетића. У Новом Саду 1896 год. Књига је близу 16 штампаних табака велике осмине (250 страна) и стаје 2 круне или 2 динара. Може се добити код писца у Н. Саду и у свима књижарама. Растуривачи имају 20% рабата.

Изишло је из штампе:

ПРАВОСЛАВНО СРПСКО ЦРКВЕНО ПЈЕНИЈЕ

по старом карловачком начину

за мешовит лик удесио **Тихомир Остојић.**

Друго прерађено и попуњено издање.

Колико је ово дело попуњено може се видети по том што у првом издању беше 88 комада а у овом има 155. Главни наслови су ово: *Служба св. Јована Златоустог, умешци о празницима. Умешци о служби св. Василија. На архијерејској служби, Пређеосвећена служба, На јутрењу и вечерњу, На призивању и благодарењу. На погребу.* Све песме су ту које кор у тим приликама поје У додатку су још *Глас господњ* и остали тропари што се поје на освећењу воде и *Преславнаја днес* и остале духовске стихире. Да би љубитељи нашег црквеног појања добили појма шта има у овом делу, наводимо, да има 3 Алилуја, 13 Достојних и свих 16 ирмоса, 7 Херувика (са вечери твојеја, Да молчит и Ниње сили), 11 причасних, велико Свјат и Свјете тихи, сви тропари и кондаци празнични, светосавска песма итд. Г.г. свештеници, учитељи, богослови и певци моћи ће употребити сопран као ручну књигу, с тога ће се сопран продавати и за себе. Уза сваки глас додато је кратко правило црквено за ликовођу и певаче.

Цена: сопран и тенор стоји . . . 1 ф. 50 н.
алт и бас стоји . . . . . 1 ф. 25 н.
Сва четир гласа кад се заједно купе стоје . . . 5 ф. — н.

Може се купити само код Управе Српске Вел. Гимназије у Новом Саду.

†

Тужним срцем јављамо свима сродницима и пријатељима нашим, да нам је наш добри и премили отац, деда, свекар и таст

ЈОВАН НИКОЛИЋ,

грађанин панчевачки

дошавши у госте својој деци у Јарковац после кратког али тешког боловања напрасном смрћу 2. нов. т. г. у вече у 84. год. свога живота преминуо.

Земну остаци милог нам покојника опојано је по обреду св. правосл. цркве 4. нов. после подне у 3 сахата у св. вазнесенској цркви јарковачкој и сахрањено на општем гробљу уород. кустурници.

Овим се од стране потписане породице изјављује најтоплија захвалност преч. г. јарковачким паросима г. Н. Мојићу, Ђорђу пл. Боти, Д. Шајићу пароху маргит. С. Цвејићу пароху иланачком, даље г. учитељу М. Дрошевићу, срп. црк. певачком друштву овд. и коровођи г. Ђ пл. Боти, занатлијској задрузи јарковачкој и свима поштов. грађанима овд., који својим присуством увеличаше погреб нашег милог покојника и до вечне куће га отпратише, а ожалошћенима својим саучешћем бар у неколико тугу ублажише.

У Јарковцу, 5. нов. 1896.

У име породице:
Светозар, Васа, Мита, Александар Николић синови.

Огласи.

Шпецерајске радње намештај (штелаже)
продајем уз повољну цену. Упитати код
588 1—1 *Станка Палаша*
Нови Сад футошка улиця бр. 32.

ВАЖНО!

За поседнике кућа и земаља овде је новооснован посреднички завод

ЗАЈМА

на амортизацију са $4^1/_2$ % као и менички кредит са ванредно повољним условима.

Спровађање иде *без икаквог унапред плаћања* (форшуса).

На ово односеће се раздате проспекте препоручујем учтиво пажњи.

Са поштовањем
Фердинанд Франкл
футошка улица бр. 2. поред
583 2—10 хотела Мајер Нови Сад.

Kihirdetés.

Az ujvidéki anyakönyvi kerület alulirt anyakönyvvezetője kihirdeti, hogy:

1. Naics János ki családi állapotára nézve: nőtlen, és a kinek vallása: görög keleti, állása (foglalkozása): bognár mester, lakóhelye: Krusedol, születési helye: Krusedol, ideje: 1874. évi május hó 15. napja s a ki néhai Naics Péternek és nejének született Nikolics Perszidának férj. Ilics Fülöpné fia.

2. Prodanovics Ilona ki családi állapotára nézve: hajadon, és a kinek vallása: görög keleti, állása (foglalkozása): földbérló családtagja, lakóhelye: Ujvidék, szülletési helye: Ujvidék, ideje: 1877. évi Aprilis hó 23. napja s a ki Prodanovics Györgynek és nejének sziletett Milákóv Milévának leánya egymással házasságot szándékoznak kötni.

Felhivatnak mindazok, a kiknek a nevezett házasulókra vonatkozó valamely törvényes akadályról vagy a szabad beleegyezést kizáró körülményről tudomásuk van, hogy ezt alulirott anyakönyvvezetőnél (helyettesnél) közvetlenül, vagy a kifüggesztési hely községi elöljárósága (illetőleg anyakönyvvezetője) utján jelentsék be.

Ezt a kihirdetést a következő helyeken kell teljesiteni u. m. Ujvidéken és az Ujvidéken megjelenő „Zásztava“ czimü hirlapban.

Kelt Ujvidéken, 1896 evi Nov. hó 21. napján.

Dr. Demetrovits Vladimir
anyakönyvvezető.

ОБЈАВА.

Потписани матричар новосадског матрикулашког среза објављује, да:

1. Наић Јован који је по свом породичном положају: нежењен, а који је вере: источно-православне; занимања: качар; боравиште: Крушедол; место рођења: Крушедол; година и дан рођења: 1874. год. маја 15., и који је син: Наића Петра и жене му рођене Николић Персиде удове Филипа Илића.

2. Продановић Илона, која је по свом породичном положају: девојка; а вере: православне; занимања: земљеделка; боравиште: Нови Сад; место рођења: Нови Сад; година и дан рођења: 1877. год. априла 23. и која је кћи: Продановића Ђорђа и жене му рођене Милеве Милаков — желе ступити у брак.

Позивају се сви они, који би знали за какву закониту препреку, што се односи на женике, или за какву околност што искључује слободни пристанак, да го пријаве потписаном матричару (заменику му) непосредно, или преко представништва, (односно матричара) оног места, где се ово јавно обнародује.

Ово се има објавити у Новом Саду и у листу „Застави“ што излази у Новом Саду.

У Новом Саду 21. новембра 1896.

(М. П.) **Др. Владимир Деметровић**, с. р.
587 1—1 матричар.

ПРЕБЛАУЕР КИСЕЛА ВОДА најчистији алкаличан киселјак у Алпима. Ванредно дела код застарелих катара у опште а особито код сувишне мокраћне киселине, застарелог катара у бешици, запаљења бубрега, а врло добро дела и против камена у бубрезној бешици. Састав њен и добар кус чини је уједно и најбољом дијететичном и освежавајућом водом.

Управа преблауерске киселе воде 521
14—30
Св. Леонхарт у Корушкој.

Прва темишварска творница

КАРАТА

JOHANN MAYR,

Temesvár-Fabrik.

препоручује своје богато снабдевено стовариште свију врста

КАРАТА

НАЈБОЉЕ КАКВОЋЕ

ДУПЛЕ-НЕМАЧКЕ ВИСТ, ТАРОК И ДРУГИ. ЗА И НЕ ПРАЊЕ.

Све феле на захтевање достављају се са округластим или позлаћеним ћошковима.

Мустре и ценовници достављају се безплатно.

1—3 586.

Златна медаља светске изложбе у Паризу.

396
14—

Одликован медаљом за цене на светској изложбу у Чикагу

ПАНТА ЈОВАНОВИЋ

„код црвене руже“ У НОВОМЕ САДУ „код црвене руже“

ГЛАВНА ПИЈАЦА БРОЈ 27.

У КУЋИ Г. ЉУБЕ СТЕФАНОВИЋА.

ВЕЛИКО СТОВАРИШТЕ

најмодернијих штофова за госпође од **27 нов.** до **3 фор.** по метру, пархета, свиле за хаљине и украсе, сомота, плиша, платна, шифона, дамаста, чаршава, салвета, цепница, завеса, јоргана, мадраца. фланера, молдона, казана, марама свилених, фланерских и плетених, чипака, веза, пантлика, кошуља, крагнова, манцетни и шлајфни, за господу и децу, женског рубља и плетене робе, кишо- и сунцобрана, мидера и т. д.

Солидна, јефтина и утврђена цена.

Брза и тачна послуга.

Поруке са стране обављају се највећом тачношћу.

506 16—16

С поштовањем

Панта Јовановић

Главни уредник: др. Емил Гаврила. Одговорни уредник: Ђока Ђорђевић. Штампарија Ђорђа Ивковића